

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 186/2023-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], Košice, zastúpeného advokátom JUDr. Vlastimilom Klepáčom, Krmanova 16, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 6 Co 63/2019 z 21. apríla 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Co 63/2019 z 21. apríla 2020 (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Sťažovateľ navrhuje zrušenie napadnutého rozsudku a vrátenie veci na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ vystupoval v konaní vedenom na Okresnom súde Košice II (ďalej len „okresný súd“) ako žalobca proti žalovanému o vydanie bezdôvodného obohatenia z dôvodu odstúpenia od zmluvy o dielo. Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 1008/1996-1044 z 11. decembra 2018 žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1 039,60 eur s príslušenstvom, žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania, štátu priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 79 % proti sťažovateľovi a 21 % proti žalovanému.

3. Okresný súd považoval za preukázané, že sťažovateľ uzatvoril so žalovaným zmluvu o dielo, ktorej predmetom mala byť výstavba oplotenia. Sťažovateľ uhradil žalovanému zálohu vo výške 4 856,27 eur. Z dôvodu omeškania žalovaného s realizáciou diela sťažovateľ odstúpil od zmluvy o dielo a požadoval vrátenie zaplatenej zálohy. Žalovaný si oproti zaplatenej zálohe započítal pohľadávku proti sťažovateľovi, ktorá vznikla z titulu vykonania stavebných prác v prospech sťažovateľa na rodinnom dome, ktorých hodnota bola zistená na základe znaleckého dokazovania

vo výške 3 816,67 eur. Okresný súd uzavrel, že žalovaný je povinný vrátiť žalobcovi sumu 1 039,60 eur z titulu bezdôvodného obohatenia ako rozdiel uhradenej zálohy sťažovateľom a pohľadávky žalovaného proti sťažovateľovi.

4. Rozsudok okresného súdu napadli obe sporové strany odvolaním. Napadnutým rozsudkom krajského súdu bol rozsudok súdu prvej inštancie v časti uloženia povinnosti vrátiť bezdôvodné obohatenie potvrdený, rovnako bol potvrdený výrok o trovách štátu, výrok o trovách prvostupňového konania bol zmenený tak, že žalovaný má proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 58 %. Žiadnej zo strán nebola priznaná náhrada trov odvolacieho konania.

5. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovými a s právnymi závermi okresného súdu. K odvolacej námietke sťažovateľa, že žalovaný si nemôže uplatniť celú pohľadávku na započítanie, lebo sťažovateľ je len jedným z podielových spoluvlastníkov rodinného domu, odvolací súd uviedol, že z vykonaného dokazovania vyplynulo, že práce na rodinnom dome v spoluvlastníctve sťažovateľa boli vykonávané pre sťažovateľa bez platnej zmluvy (keďže nedošlo k písomnej zmene zmluvy o dielo), iba na základe ústnej dohody so sťažovateľom, žalovaný s ostatnými spoluvlastníkmi domu nejednal, títo neboli zadávateľmi prác a proti žalovanému si neuplatnili žiadne pohľadávky, ku ktorým by mohol započítať svoju pohľadávku.

6. Pri výroku o trovách konania vychádzal odvolací súd z pomeru úspechu sporových strán, ktorý vyjadril pomerom 21:79, čo bolo dôvodom na zmenu výroku o trovách konania sporových strán tak, že žalovaný má proti sťažovateľovi nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu 58 %. Keďže odvolaniu ani jednej zo sporových strán nebolo vyhovené, žiadnej strane nebola priznaná náhrada trov odvolacieho konania.

7. Rozsudok krajského súdu v časti zamietnutia žaloby v prevyšujúcej časti a vo výroku o trovách konania štátu a trovách prvoinštančného konania napadol sťažovateľ dovolaním, ktorého prípustnosť dôvodil podľa § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), ako aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Konkrétne namietal, že žalovaný si nemohol proti sťažovateľovi započítať celú svoju pohľadávku, iba jej časť, keďže sťažovateľ bol podielovým, ako aj bezpodielovým spoluvlastníkom rodinného domu s poukazom na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vo veciach sp. zn. 2 Cdo 92/2010 a 5 Cdo 266/2010. Ďalej uviedol, že rozsudky súdov oboch inštancií nie sú dostatočne odôvodnené a sú nepreskúmateľné.

8. Uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 154/2020 z 26. októbra 2022 bolo dovolanie odmietnuté. K tvrdenej vade zmätocnosti spočívajúcej v nedostatočnom odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu vyslovil, že nie je opodstatnená. K nesprávnemu právnemu posúdeniu uviedol, že sťažovateľ nepreukázal odklon od ustálenej praxe dovolacieho súdu, keďže rozhodnutia označené sťažovateľom vychádzajú z odlišného skutkového stavu, nedošlo teda k správnenému vymedzeniu právnej otázky. K tvrdenému odklonu od ustálenej praxe nedošlo a vo zvyšnej časti nebola dovolacia otázka formulovaná zákonným spôsobom.

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Sťažovateľ porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie napadnutým rozsudkom krajského súdu dôvodí takto:

a) Nesúhlasí s právnymi závermi okresného súdu a krajského súdu, ktoré podľa jeho názoru odporujú zistenému skutkovému stavu, stavebné práce na rodinnom dome boli vykonané tretím subjektom na základe zmluvy, žalovaný ich vykonával ako subdodávateľ, sťažovateľ za nich zaplatil tretiemu subjektu v rámci platne dojednanej zmluvy, medzi sťažovateľom a žalovaným neexistoval iný právny vzťah ako zmluva o dielo na výstavbu oplotenia. Súdne konanie trvalo 24 rokov, vo veci boli vykonané 4 znalecké posúdenia, zo žiadneho z nich nevyplývalo, že žalovaný vykonal stavebné práce pre sťažovateľa. Vzhľadom na neexistenciu vzájomných pohľadávok medzi sťažovateľom a žalovaným nemohlo dôjsť k ich vzájomnému započítaniu, ako to uviedli súd prvej inštancie a odvolací súd.

b) Výrok o náhrade trov prvoinštančného konania vychádza z nového civilného procesného kódexu, žaloba bola podaná počas účinnosti predchádzajúcej procesnej úpravy (Občiansky súdny poriadok), ktorá zohľadňovala pri priznávaní náhrady trov prípady, keď výška plnenia závisí od znaleckého posudku. Úprava v Civilnom sporovom poriadku vychádza z pomeru úspechu vo veci a nezohľadňuje uvedené kritérium. Rozhodnutie o trovách nemožno považovať za spravodlivé, pretože násobne prevyšuje výšku priznanej istiny, krajský súd porušil ústavný princíp právnej istoty a z neho vyplývajúci princíp dôvery v platné právo a princíp legitímneho očakávania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou podanej ústavnej sťažnosti je sťažovateľom tvrdené porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorý vychádza z nesprávnych skutkových, ako aj právnych záverov, sťažovateľ spochybňuje aj výrok o trovách prvoinštančného konania, ktorý je podľa jeho názoru zjavne nespravodlivý.

11. Ústavný súd k vzťahu medzi základným právom na súdnu ochranu a právom na spravodlivé súdne konanie už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

12. Ústavný súd uvádza, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (podobne aj IV. ÚS 43/04).

13. K spochybňovaniu oprávnenosti započítania pre neexistenciu pohľadávky žalovaného proti sťažovateľovi ústavný súd uvádza, že táto sťažovateľova námietka nebola obsahom podaného dovolania. Ide pritom o spochybňovanie skutkového stavu veci, keďže okresný súd považoval za preukázané, že takáto pohľadávka svedčila žalovanému. Okresný súd vykonal rozsiahle dokazovanie na obsah zmluvy o dielo uzatvorenej medzi sťažovateľom a tretím subjektom, pričom ustálil, že rozsah tejto zmluvy nepokrýva práce, ktoré pre sťažovateľa mal vykonať žalovaný, ďalej okresný súd skúmal rozsah prác vykonaných žalovaným, a to prostredníctvom znaleckého dokazovania, pričom výsledkom bolo zistenie, že žalovaný disponuje proti sťažovateľovi pohľadávkou vo výške 3 816,67 eur.

14. Sťažovateľ mohol nedostatky v dokazovaní namietat' v podanom dovolaní, a to z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Najvyšší súd opakovane judikoval, že nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP s výnimkou, ak ide o rôzne závažné deficity v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), prípadne konajúcimi súdmi svojvoľné, neudržateľné alebo v zrejmom omyle prijaté skutkové závery, ktoré by popreli zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (1 Cdo 41/2017, 2 Cdo 232/2017, 3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2017, 7 Cdo 11/2017, 8 Cdo 187/2017, 9 Cdo 86/2020).

15. V tomto ohľade aj ústavný súd skúma námietky týkajúce sa nedostatkov vo vykonanom dokazovaní s akcentom na základné právo na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivé súdne konanie. Sťažovateľ teda mohol uvedené nedostatky formulovať aj v podanom dovolaní, čo neučinil, preto v tejto časti je ústavná sťažnosť neprípustná v zmysle § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojení s § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde, pretože sťažovateľ nevyužil riadne dostupný prostriedok nápravy tým, že v podanom dovolaní neformuloval túto námietku, hoci ju uplatniť mohol.

16. Nad rámec uvedeného ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľ konkrétne neuvádza, ktorý konkrétny dôkaz je interpretovaný nesprávne a nelogicky, všeobecne spochybňuje výpovede svedkov a tvrdí, že existenciu pohľadávky žalovaného poprel. Táto argumentácia nie je dostatočná na spochybnenie skutkových záverov okresného súdu potvrdených aj odvolacím súdom, ktorý vychádzal z výpovedí svedkov, ako aj zo znaleckého dokazovania a vykonané dôkazy vyhodnotil vo vzájomnej súvislosti, a preto by bolo možné subsidiárne uvažovať aj o odmietnutí ústavnej sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

17. K napadnutému výroku o trovách prvoinštančného konania ústavný súd uvádza, že sťažovateľ v dovolaní napadol aj tento výrok rozsudku odvolacieho súdu, avšak bez ďalšej právnej argumentácie. V ústavnej sťažnosti namieta, že výrok o trovách konania nie je spravodlivý a náhrada trov konania mala byť posúdená v zmysle predchádzajúceho procesného predpisu, pretože podstatná časť súdneho konania prebehla za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku. Tieto námietky možno označiť ako spochybňovanie právneho posúdenia náhrady trov konania, v zmysle § 421 ods. 2 CSP je podanie dovolania proti uzneseniu o náhrade trov konania pre nesprávne právne posúdenie neprípustné, ústavný súd teda má právomoc vykonať vecný prieskum tejto časti námietok sťažovateľa.

18. Z vecného hľadiska právne závery odvolacieho súdu o náhrade trov konania nemožno označiť za také, ktoré by sa vymykali zákonnej právnej úprave, sťažovateľ sa domáha aplikácie starého procesného predpisu, čo je vylúčené v zmysle § 470 ods. 1 CSP.

19. Ďalej sťažovateľ uvádza, že v jeho prípade výška plnenia závisela od znaleckého posudzovania, čo už za účinnosti Civilného sporového poriadku nemožno zohľadniť. S uvedeným nemožno súhlasiť, pretože aj napriek tomu, že nepatrný úspech už Civilný sporový poriadok nepozná (a preto pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov sa podľa Civilného sporového poriadku zohľadňuje každý neúspech), ani nová právna úprava nevyklučuje osobitný režim posudzovania úspechu v konaní a nárokov na náhradu trov v prípadoch, keď výška plnenia závisela od znaleckého

posudku alebo úvahy súdu, a to z hľadiska výsledku v zásade zhodne ako podľa doterajšej úpravy (II. ÚS 399/2019).

20. V sťažovateľovom prípade výška žalovanej sumy z titulu vrátenia bezdôvodného obohatenia nezávisela od znaleckého dokazovania, jej výška sa rovnala uhradenej zálohe, ktorej vrátenie sťažovateľ žiadal v dôsledku odstúpenia od zmluvy o dielo.

21. Žalovaný sa proti podanej žalobe bránil vznesením kompenzačnej námietky, uviedol, že proti sťažovateľovi má na započítanie spôsobilú pohľadávku v rovnakej výške, teda započítaním týchto vzájomných pohľadávok došlo k ich zániku a žalovaný nemá žiadny záväzok proti sťažovateľovi. Znaleckým dokazovaním bolo ustálené, že výška pohľadávky žalovaného je v sume 3 816,67 eur, pretože sťažovateľ namietal výšku kompenzačnej námietky. V sťažovateľovom prípade teda nejde o typický prípad, keď výška plnenia závisí od záverov znaleckého dokazovania (napr. určenie výšky nemajetkovej ujmy a pod.). Rovnako možno skonštatovať, že výška žalovaného plnenia nezávisela od znaleckého posudzovania, znalec posudzoval hodnotu prác vykonaných žalovaným, teda išlo o určenie hodnoty započítavanej pohľadávky žalovaného, o ktorú sa v konečnom dôsledku znížil žalobcom pevne určený návrh. V tomto ohľade teda možno akceptovať prístup odvolacieho súdu, ktorý pri posudzovaní pomeru úspechu v spore vychádzal z hodnoty sporu uplatnenej v petite.

22. Z hľadiska pomeru úspechu vo veci možno konštatovať, že sťažovateľovi bolo priznané plnenie vo výške 1 039,60 eur, žalovaná bola suma 4 856,27 eur, úspech sťažovateľa predstavoval 21 %, jeho neúspech bol 79 %, žalovaný mal naproti tomu úspech 79 % a neúspech 21 %, celkovo bol teda v konaní úspešný žalovaný a jeho pomer úspechu v spore v súlade so závermi odvolacieho súdu predstavuje 58 % (79 % - 21 %).

23. Z uvedeného vyplýva, že závery odvolacieho súdu týkajúce sa náhrady trov prvoinštančného konania sú súladné s príslušným procesným predpisom (§ 255 ods. 1 CSP), ktorého aplikácia nevykazuje známky svojvôle ani arbitrárnosti, preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti pri predbežnom prerokovaní bolo potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

24. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ďalších jeho návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu